

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
2021-2022 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI İNSAN HAKLARI YIL SONU SINAVI CEVAP ANAHTARI

1. ve 2. soruları aşağıdaki olaya göre cevaplayınız.

Başvurucu A ve B son günlerde gündeme gelen bir yasa tasarısının oylamasına ilişkin oturumun yapılacağı gün meclis önünde eylem yapmak istemişlerdir. Ülkenin büyük çoğunluğu tarafından desteklenen yasa tasarısı sıra dışı bir hızla 2 günlük bir süre içerisinde mecliste oylama aşamasına gelmiştir. Tasarının yasalaşmamasını isteyen A ve B'nin de içinde bulunduğu grup sürecin çok hızlı ilerlemesinin bir sonucu olarak yapacakları eyleme ilişkin kamu makamlarına gerekli bildirim yapamamışlardır. Tasarının oylamasına geçileceği saatlerde meclis önünde toplanan başvuru A ve B'nin de aralarında bulunduğu 300 kişilik grup sloganlar atarak tepkilerini dile getirmeye çalışmışlardır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü esnasında meclisin önündeki yolu yaklaşık 4 saat kadar trafiğe kapamıştır. Eylem başlarda çok barışçıl bir şekilde ilerlerken grup içerisinde yaklaşık 30 kişi şiddet eylemlerinde bulunmaya başlamışlardır. Yaşanan karmaşa esnasında göstericilerin bir kısmı meclisin dış kapısını aşmaya çalışmışlardır. Göstericilerin meclisin dış kapısını aşmaya çalışmasıyla beraber kolluk güçleri göstericilere müdahale edip bir kısmını gözaltına almıştır. Başvurucu A ve B gözaltına alınan kişilerin arasındadır. A ve B ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakılmıştır. Aynı esnada mecliste tepki çekilen yasa tasarısı onaylanmıştır. Bu durum toplumun büyük bir kesimi tarafından sevinçle karşılanmıştır. A ve B hiçbir şiddet eylemine bulunmadıkları halde kendilerine yapılan müdahalenin AİHS 11. Maddesinde ve X ülkesinin anayasasının 32. Maddesinde düzenlenen "Toplantı ve Dernek Kurma Hakkını" ihlal ettiğini düşünüp ilgili kişiler hakkında hukuki süreci başlatmışlardır. İç hukukta herhangi bir sonuç alamayan A ve B AİHM'e başvurmuştur.

Not: X ülkesinde toplantı ve gösteri yürüyüşü yapacak kişilerin 4541 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununun 13. Maddesine göre "toplantının yapılmasından en az doksan altı saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa" bildirimde bulunulması gerekmektedir.

1) "AİHM'deki yargılama esnasında hükümet tarafı öncelikli olarak göstericilerin yaptığı eylemin bildirim şartını yerine getirmemeleri dolayısıyla yasadışı olduğunu savunmasında bulunmuşlardır. Dahası göstericilerin dile getirdikleri düşünce toplumun büyük çoğunluğu tarafından desteklenmemekte olup karşı grupların karşı karşıya gelmesinin gibi bir durumda ölümler sonuflanabilecek şiddet olaylarını başlatma ihtimali bulunmaktadır. Söz konusu gerekçelerle eyleme müdahale edilmesi bir zorunluluktur. Gösteri yapılan meclis ise X ülkesi kanunlarına göre toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılması yasak yerler arasındadır."

I. Hükümetin mahkeme önündeki savunması yerindedir. Toplumun büyük bir kesimi tarafından hoş görülme bir görüşün dile getirilmesi geri dönüşü olmayan sonuçlara yol açabilir. Bu nitelikteki düşünceler AİHS 10 ve 11. maddelerinin korumasından yararlanmaz.

II. Olayda göstericilerin bildirim şartında bulunmama söz konusu eylemi yasadışı olarak nitelendirmek için yeterli değildir. Sadece bu gerekçeyle yapılan müdahaleler AİHS 11. maddesinin ihlalini gündeme getirir.

III. AİHM içtihatlarında ülke kanunlarında izin veya bildirim şartlarının öngörülmesi tek başına hakkın ihlali olarak değerlendirilmelidir. X ülkesinin kanunu hakkın ihlali olarak değerlendirilmelidir.

IV. AİHM içtihatlarına göre kişiler kamu binaları ve eklentilerinde her durumda toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkına sahip olmalıdırlar. X ülkesindeki gibi kamu binalarında eylem yapılmasının yasaklanması tek başına hakkın ihlalini gündeme getirir.

AİHM içtihatlarına göre pratik olaya ilişkin yukarıdaki değerlendirmelerden hangileri yanlıştır?

- a) I- II
- b) II- III
- c) I-IV
- d) I- III- IV**
- e) III-IV

2) I) Davaya konu olayda eylemcilerin bir kısmının şiddet eylemlerinde bulunması gösterinin barışçıl karakterini ortadan kaldırmıştır. Barışçıl nitelikte olmayan toplantı ve gösteri yürüyüşleri AİHS 11. Maddesinin korumasından yararlanmaz.
II. Davaya konu olayın aksine özel mülk statüsünde bir binanın önünde toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılması durumunda göstericiler AİHS 11. Maddesinin korumasından yararlanamaz.
III. Davaya konu olayda göstericiler demokratik olmayan, demokratik sistemi ya da demokratik hakları yok etmeye yönelik bir düşünceyi savunmuş olsalardı AİHS. 11. Maddesinin korumasından yararlanamazlardı.
IV. Toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılacağı alanlarda vatandaşların gündelik yaşamının bir miktar zorlaşması çok doğaldır. Meclis önündeki yolun 4 saat kadar trafiğe kapalı olmasına diğer vatandaşlar katlanmalıdırlar. Kolluk bu gerekçeyle müdahale etmiş olsaydı 11. Maddenin ihlali gündeme gelecektir.

AİHM içtihatlarına göre pratik olaya ilişkin yukarıdaki değerlendirmelerden hangileri doğrudur?

- a) I-II
- b) II-IV
- c) II-III
- d) I-IV
- e) III-IV

3) Suç ve Cezaların Kanuniliği ilkesi bağlamında AİHS uygulaması ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- a) AİHS güvenlik tedbirlerini de suç olarak kabul etmekte ve 7. Madde kapsamında incelemektedir.
- b) AİHS bir eylem iç hukukta suç olarak düzenlenmemiş ise eylemin yapısına ve karşılığı öngörülen cezanın ağırlığını dikkate alarak 7. Madde kapsamında incelenip incelenmeyeceğini değerlendirmektedir.
- c) AİHS cezanın ağırlığı değerlendirilmesinde caydırıcılık ögesini dikkate almaktadır.
- d) AİHS, eylemin yapısı açısından değerlendirmesinde fiilin diğer Avrupa ülkelerindeki düzenlenişi, fiilin ceza kanunda yer alan suçlarla benzerliği ölçütlerinden faydalanmaktadır.
- e) AİHS cezalar ile bunların uygulanması ve infazını sağlayan önlemleri birbirinden ayırmaktadır.

4) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Ek protokoller ile sürekli kapsamı genişler.
- b) Canlı ve sürekli değişerek hayatına devam eden bir sözleşmedir.
- c) Ek protokollerde bir sözleşme ile bağlantı maddesi aracılığı ile protokol sözleşmeye mündemiç hale getirilir.
- d) Sözleşme, taraf devletlerin sözleşmeyi sömürgelerinde veya eski sömürgelerinde nasıl uygulayacaklarını ayrıca düzenler.
- e) Yargıya güven ve tutarlılık ilkesi gereği sözleşmeye bağlı olarak karar veren mahkeme içtihatlarını hemen hiç değiştirmez. Böylece insan haklarında tutarlı bir duruş sergilemeyi amaçlar.

5) I. 1503 usulüne kişisel şikayetlere konu münferit durumlardan ziyade yaygın, sistematik ve vahim insan hakları ihlallerinin söz konusu olduğu durumlarda başvurulabilir.

II. Yapılan başvurular siyasi nitelikte olmaması şartı aranmaktadır.

III. 1503 usulünde tüm süreçlerin kamuoyu önünde herkese açık bir şekilde yürütülmesi, usulün etkinliği artıran en önemli husustur.

IV. 1503 usulüne ilişkin başvuru sayısının çok olmasının en önemli sebebi Ekonomik ve Sosyal Konseyin bağlayıcı nitelikte karar alma yetkisine sahip olmasıdır.

1503 usulüne ilişkin yukarıdaki ifadelerden hangisi/leri yanlıştır?

- a) Yalnız I
- b) I-II
- c) Yalnız III
- d) III-IV
- e) II-IV

6) I- AİHM, incelediği bir olayda, davaya taraf devletin ulusal mevzuatında AİHS'de düzenlenen hak ile ilgili daha özgürlükçü bir hüküm bulunuyorsa taraf devletin ilgili mevzuatını sözleşmeye tercih edebilir.

II- AİHM ikincillik ilkesi gereği ulusal yargı yerlerinde açılan davalarla ilgili yeniden yargılama yapar.

III- Başvuranın ölümü halinde yapılmış olan bireysel başvuru dosyası re'sen işleminden kaldırılır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile alakalı yukarıda verilen ifadelerden hangisi ya da hangileri doğrudur?

- a) Yalnız I
- b) I ve II
- c) II ve III
- d) I ve III
- e) I, II ve III

7) Aşağıdaki insan hakları sözleşmelerinden hangisinde, sözleşme izleme komitelerine, ağır ve sistematik ihlallerin olduğu konusunda güvenilir bilgiler elde etmesi durumunda sözleşmeye taraf olan ülkeye ilişkin resen soruşturma açma yetkisi tanınmıştır?

a) Çocuk Hakları Sözleşmesi

- b) Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme
- c) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi
- d) Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi
- e) Her Türlü Irk Ayrımcılığının Kaldırılması Sözleşmesi

8) I- Sözleşmenin koruyuculuğu ikincil (subsidiary) nitelikte olduğundan başvuru, etkili olmasa dahi AİHM'e başvurmadan öncelikle iç hukuk yollarını tüketmelidir.

II- İç hukuk yollarının tüketilmesi, yalnızca ulusal yargısal yolların tüketilmesini ifade eder, idari yollar bu kapsamın dışında bırakılmıştır.

III- Genel olarak olağan kanun yolları, tüketilmesi gereken iç hukuk yolu olarak kabul edilirken; olağanüstü kanun yollarının tüketilmesi gerekli görülmemiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda ön görülen bir kabul edilebilirlik kriteri olan "iç hukuk yollarının tüketilmesi" gerekliliğine ilişkin yukarıda verilen öncüllerden hangisi ya da hangileri doğrudur?

- a) Yalnız I b) Yalnız III c) I ve II
d) II ve III e) I, II ve III

9) Yaşam hakkı;

I- Bireyin devlet tarafından öldürülme korkusu olmadan yaşamasını kapsar.

II- Bireyin ölümünden sonra etkin soruşturma yapılması gerekliliğini kapsar.

III- Bireyin gerçek ve yakın tehlikelerden devlet eliyle korunmasını kapsar.

Yukarıdaki ifadelerden hangisi ya da hangileri AİHS kapsamında doğrudur?

- a) Yalnız I b) Yalnız II c) I ve II d) I ve III. e) I, II ve III

10) Avrupa insan hakları sistemine ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır ?

a) AİHM'e bireysel başvurular iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra 4 ay içerisinde yapılabilir.

b) AİHS 13 numaralı ek protokol ile ölüm cezasının her koşulda yasaklanmıştır.

c) AİHS 6 numaralı ek protokol ile AİHM'e bireysel başvuru usulü getirilmiştir.

d) AİHS'e taraf olmayan devletler, devletlerarası başvuru yolunu kullanamazlar.

e) AİHS insan haklarının korunması açısından sağladığı koruma ikincil niteliktedir.

11) Birleşmiş Milletlerin insan hakları koruma sistemi içerisinde yer alan aşağıdaki sözleşmelerden hangisinde bireysel başvuru usulü düzenlenmemiştir?

a) Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Üyelerinin Haklarının Korunması Sözleşmesi

b) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi

c) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

d) İşkenceye Karşı Sözleşme

e) Her Türlü Irk Ayrımcılığının Kaldırılması Sözleşmesi

12) I. AİHS 3.maddesi için gerekli olan asgari şiddet eşiği ön koşulunu karşılamayan fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yönelik müdahaleler 8.madde kapsamında değerlendirilebilir.

II. AİHM zorunlu aşı uygulamalarına ilişkin yaptığı değerlendirmelerde genel olarak bireyin vücut bütünlüğünün korunmasına ilişkin menfaati kamu sağlığının önünde tutmuştur.

III. AİHM içtihatlarına göre yetişkin bireyler arasında rızaya dayalı aleni olmayan eşcinsel ilişki yasakları AİHS 8. Maddesine aykırılık teşkil eder.

IV. Tedavi edilmemesi durumunda hayati risk bulunuyorsa, bireyin rızası alınmadan tıbbi müdahale uygulanması AİHS 8.maddeye aykırılık teşkil etmez.

AİHS 8. Maddesine ilişkin yukarıdaki ifadelerden hangisi/leri yanlıştır?

- a) I- II b) I- III c) II- III d) II- IV e) Yalnız IV

13) Aşağıdakilerden hangisi sözleşmede belirtilen "özgürlük ve güvenlik hakkı" ile ilgili doğrudur?

a) Birey, kendisine isnat edilen suçun ağırlığına bağlı olarak yakalanıp tutulabilir.

b) Birey, inanç ve ifadelerinin boyutu toplumu şoke edici ve rahatsız edici bir seviyeye geldiğinde yakalanıp, tutulabilir.

c) Birey, izinsiz olarak girdiği ülke topraklarından derdest edilmek üzere yakalanıp, tutulabilir.

d) Birey, hakim önüne çıktıktan sonra verilen gözaltı ve tutuklama kararı bundan sonra özgürlük ve güvenlik kararının ihlalini oluşturamaz, çünkü yetkili bir mahkeme tarafından karar verilmiştir.

e) Birey, yakalama ve tutulma işleminden sonra serbest bırakılması talebini, mahkemenin bizzat belirleyeceği tarihte çıkacağı ilk duruşmasında talep edebilme hakkına sahiptir. Eğer tutulma yasaya aykırıysa tazminat hakkı doğar.

14) I. AİHM içtihatlarına göre II. Dünya Savaşı esnasında gerçekleşen "Yahudi Soykırımını" inkar etmek ifade özgürlüğü kapsamında korunmaz.

II. Basının, milli güvenlik veya ülke bütünlüğünün korunması gibi hususlarda koyulan sınırlamaları aşmamak kaydıyla, bölücü olanlar da dahi olmak üzere, görüşler ve siyasi hususlar konusunda bilgi vermesi bir zorunluluktur.

III. Faşizm, ırkçılık, ayrımcılık veya nefret içerikli söylemler AİHS 10. Maddesinin korunmasından yararlanamazlar.

IV. AİHM içtihatlarına göre kişilerin görüşleri dolayısıyla kamu görevinden çıkarılmaları AİHS 10. Maddesi açısından ihlali gündeme getirmez.

AİHS 10. Maddesine ilişkin yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- a) I-II b) I-II-III c) III-IV d) II-III-IV e) Hepsi

15. ve 16. soruları aşağıdaki olaya göre yanıtlayınız.

AİHS'e üye A devletinde Bay X, kaçak olarak yaşamaktadır. Rutin bir trafik kontrolü esnasında kolluk kuvvetlerince yakalanan Bay X, AİHS'e taraf olmayan ülkesine iade edilmek üzere geri gönderim merkezine konulmuştur. Geri gönderme merkezinde polis memuru M tarafından darp edilen X, kafasına aldığı darbe ile beyin kanaması geçirmiş ve bu nedenle hastaneye kaldırılmıştır. Bay X, hayati tehlikeyi atlattıktan sonra 13 gün boyunca yoğun bakımda kalmıştır. Taburcu olduktan sonra geri gönderme merkezine tekrar yerleştirilen X'in darp edildikten sonra beyni hasar almış ve X'te kalıcı konuşma bozukluğu meydana gelmiştir.

Ülkesinde onanmış bir idam cezası bulunan Bay X ile ilgili;

15) I- X, AİHS'e taraf bir ülkenin vatandaşı olmadığından Sözleşme'nin korumasından yararlanamaz.

II- X, A devletinin vatandaşı olmadığından "kişi yönünden yetki" gereği Sözleşme'nin korumasından yararlanamaz.

III- X, A devletine yasal olmayan yollardan girdiği için geri gönderilmesinde AİHS'in gerektirdiği yükümlülükler uygulanmaz.

IV- A devleti'nin, vatandaşı olmayan X ile ilgili yalnızca negatif yükümlülükleri bulunur. Pozitif yükümlülükleri bulunmaz.

Yukarıda olayla ilgili verilen öncüllerden hangisi ya da hangileri yanlıştır?

a) I ve II b) II ve IV c) I, III, IV d) II, III ve IV e) I, II, III ve IV

16) I- M'nin darp eyleminden dolayı A devleti, işkence ve kötü muamele yasağını düzenleyen 3. Madde ile alakalı sorumlu tutulabilir.

II- AİHS 5. Maddeye (özgürlük ve güvenlik hakkı) göre kişilerin alıkonulabilmesi için bir suç işlediğinden şüphelenilmesi veya suçu işledikten sonra kaçmasından şüphelenilmesi gerekmektedir. O nedenle X'in kolluk kuvvetlerince alıkonması 5. Maddenin ihlaline sebep olur.

III- X, ülkesine geri gönderilirse yaşam hakkını düzenleyen 2. Maddenin A devleti tarafından ihlali söz konusu olur.

IV- X, geri gönderme merkezinde, aynı odada kaldığı Y tarafından darp edilseydi A devletinin işkence yasağını düzenleyen 3. Madde ile alakalı sorumluluğu gündeme gelirdi.

Olayla ilgili yukarıda verilen öncüllerden hangisi ya da hangileri doğrudur?

a) I ve II b) III ve IV c) I, II ve III d) I, III ve IV e) Hepsi

17) AİHM'in yargılama sürecine ilişkin aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

a) Başvuru sahibinin açıkça başvurusunu takip etme niyetinde olmaması durumunda mahkeme başvurunun kayıttan düşürülmesi kararı verebilir.

b) Tek hakimin baktığı davalarda, hiçbir koşulda hakim kesin karar veremez.

c) Bireysel başvuruda bulunan kişinin tehditkar veya tahrik edici bir dil kullanması durumunda başvurusu reddedilebilir.

d) Büyük dairenin vermiş olduğu kararlar kesindir.

e) Başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması durumunda mahkeme başvuruya ilişkin kabul edilemezlik kararı verir.

18) I. Sözleşmeye taraf devletlerin insan haklarını koruma yükümlülüğü, ülke sınırları dışında fiili hakimiyetinde bulunan bölgeler için de söz konusudur.

II. Sözleşmeye taraf devletler hiçbir durumda AİHM'nin zorunlu yargı yetkisi kabul etmeden önceki tarihlerde gerçekleşen insan hakları ihlalleri için sorumlu tutulamaz.

III. Sözleşmeye taraf devletlerin, ülke topraklarında kontrolü kaybettiği bölgeler (örneğin özerlik ilanı) açısından hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır.

IV. Uluslararası örgütler (NATO, AB) çerçevesinde girilen eylemlerde kural olarak üye devletlerin sorumluluğu bulunmamaktadır.

Yukarıda AİHS yer ve zaman bakımından uygulanmasında taraf devletlerin sorumluluğa ilişkin ifadelerden hangisi/leri yanlıştır?

a) I- II b) II- III c) Yalnız III d) II- IV e) III- IV

19) I. Amerikan İnsan Hakları Komisyonuna Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamayan devletler başvuramaz.

II. Amerikan İnsan Hakları Mahkemesinde kararların icrasını sağlayabilmek adına bir Bakanlar Komitesi bulunmaktadır.

III. Ame.İHS imzalayan devletlerin vatandaşları, Amerikan İnsan Hakları Komisyonuna ve Ame. İHM'e bireysel başvuru yapma hakkına sahiptirler.

IV. Komisyonunda devletlerarası başvuru usulünün işleyebilmesi için sözleşmeye taraf olan devletlerin ayrıca komisyonun yetkisini tanıdıklarına dair ayrı ve özel bir bildirimde bulunmaları gerekmektedir.

Amerikan İnsan Hakları Sistemine göre yukarıdaki ifadelerden hangisi/leri doğrudur?

a) I- III b) I- III- IV c) I- II d) Yalnız IV e) III- IV

20) Aşağıdakilerden hangisi sözleşmede demokratik bir toplumda korunabilecekler arasında sayılmamıştır?

a) Kamu güvenliği b) Ulusal güvenlik c) İnanç
d) Genel sağlık e) Ahlak